

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Cap. 6. Liber Pelagii ab ejusdem discipulis proditur, & ab Augustino impugnatur. Sanctus Doctor Cœlestii sophismata dissolvit. Paulus Orosius ex Hispaniâ ad Augustinum venit, indè in Asiam ad ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

bus, oculisque ingessisset, discipulos, ad venenatorum dogmatum hæredes vitaret, Hydram quidem extinctam, sed vivere adhuc, ac pullulare novella plantaria, quibus Pelagianos significabat. Legatur ejusdem proœmium in lib. 6. Comment. in Ezechielem. Verum quidem est, in eâ Epistolâ intelligi à Hieronymo non unum Pelagium, sed cæteros etiam Originistas, nam monuit Demetriadem, ne vanam illam animarum in cælis inhabitationem, antequam in corpora detrudantur, crederet, à quo dogmate procul fuit Pelagius vel teste ipso Hieronymo in fine libri 3. Dialogorum. Cæterum Pelagius inter reliquos Originistas censebatur, licet in nonnullis dissentiret.

CAPUT VI.

Liber Pelagii ab ejusdem discipulis proditur, & ab Augustino impugnatur. Sanctus Doctor Cœlesti sopbismata dissolvit. Paulus Orosius ex Hispaniâ ad Augustinum venit, inde in Asiam ad Hieronymum pergit.

^{Anno} ^{414.} Anno 414. Pelagiana hæresis clariùs prodita est à Timasio, & Jacobo ipsius Pelagii discipulis. Res autem hoc pacto se habuit. Plures jam sibi Pelagius discipulos in Palæstinâ asciverat, quibus secretiora hæresis mysteria tradebat. Cum verò se à Hieronymo datâ ad Ctesiphontem Epistolâ acerrimè impugnari animadverteret, nec tamèn quidquam edere vellet, ne ex scriptis hæreseos convictus damnaretur, id denique consilii cœpit, respondere quidem Hieronymo, non tamen volumen publicare; Itaque quò discipulos in fide contineret, neve illi scholam desererent, librum elucidrare statuit, quo & suam sententiam assereret, & Hieronymi argumenta dilueret; Illius voluminis nonnulla tantum fragmenta leguntur in libro Sancti Augustini de Naturâ, & Gratiâ, ex quibus haud indubiè illud adversus Epistolam ad Ctesiphontem emissum credimus. Initio quidem Epistolæ objicit Hieronymus, quòd dicerent cum Diabolo: *In cœlum ascendam, super sydera cœli ponam thronum meum, & ero similis Altissimo;* Quæ enim esse potest major temeritas, quàm eum Deo non dicam similitudinem, sed æqualitatem sibi vindicare? At Sanctus Augustinus cap. 34. hæc de Pelagio loquitur: *Abstinet autem, ut ei dicamus, quòd à quibusdam contrâ se dici ait, comparari hominem Deo, si absque peccato esse asseratur, quasi verò Angelus, quia absque peccato est, comparatur Deo.* Scribit in eadem Epistolâ Hieronymus: *Nullum, aut rarum sine peccato proferre potes. Item: Egregii Doctores, dicunt esse posse, quòd nunquam fuisse demonstrant.* At Pelagius cap. 36. laudati operis Augustiniani latè exemplis Abel, Enoch, Melchisedech, aliorumque complurium probat, posse hominem esse sinè peccato. Adducit ibidem Hieronymus plura testimonia sacrarum literarum, quibus probat, nullum hominem esse sinè peccato; Porro hæc ipsissima testimonia explicantur à Pelagio apud Augustinum cap. 7. ubi contendit, iis testimoniis ostendi, quales homines quidam tempore aliquo fuerint, non quòd aliud esse non potuerint. Rursus sic Hieronymus premit Pelagium: *Responde mihi, velis, an nolis cavere peccato?* At scribit Augustinus cap. 59. de Pelagio: *Quòd verò contrâ eos disputat, qui dicunt, & quis nolit sine peccato esse, si hoc in hominis esset positum potestate?* Objicit Hieronymus Apostolum dicentem ad Gal. 5. *Caro desiderat contrâ*

Spiritum, & Spiritus contrâ carnem. Rursus latè verlat illa ad Rom. 7. *Non enim, quòd volo, illud operor &c.* Quas auctoritates exponit Pelagius apud August. cap. 52. & seqq. His sanè adducor in eam opinionem, cum idem Pelagius postea etiam scripserit contrâ libros Dialogorum ejusdem Hieronymi. Ut ut sit de hoc, Pelagius in eo opere naturæ vigorem, liberique arbitrii vires contrâ gratiam prædicabat; & ne solus ea asserere videretur, nonnullorum Patrum testimonia pro se adduxit, quos inter ipsos Antagonistas Hieronymum, & Augustinum. Hunc librum hoc pacto publicatum scribit Augustinus. Erant inter alios Pelagii discipulos Timasius, ac Jacobus adolescentis honestissimè nati, qui ipsius Pelagii exhortatione Monasticam vitam agebant, at pravè doctrinis imbuti contrâ Dei gratiam disputabant. Hæc ubi Augustinus accepit, admonere identidem juvenes non destitit, qui, cum primum corrigi cœpissent, secretum Pelagii librum ad Augustinum miserunt. Jam inde ab initio hæresis, cum adhuc Pelagius Romæ moraretur, aliqua illius scripta Augustinus legere desiderabat, sed tandiù irrita ejusdem vota per memoratos juvenes impleta sunt. Augustinus, ut testatur initio libri de Naturâ, & Gratiâ, cæteris, quæ ad manum aderant, intermissis Pelagii librum evolvit, quem cum erroribus passim scatentem cognovisset, statim justum eidem volumen opposuit, quòd de Naturâ, & Gratiâ inscriptum iisdem adolescentibus, qui Pelagianum librum prodiderant, nuncupavit, quo veluti præsentissimo antidoto egregiè illi juvenes præmuniti Pelagianum virus evomere. Docet autem Sanctus Doctor, neminem per legem naturæ salvari posse, sed tantum per fidem, & Sacramentum Sanguinis Christi. Non ita laudandum esse Creatorem, ut convincamur dicere superfluum Salvatorem: laudandam hominis naturam primitivè à Deo creatam, sed hanc Adæ peccato sauciã ab eodem sanandam esse. Vitia, quæ patimur, non divino operi, sed voluntati humanæ, justæque Numinis vindictæ adscribenda: in nostrâ quidem fuisse potestate, ne illa acciderent; ut autem auferantur, à Deo solum sperandum, illumque insuper exorandum, non modò, ut præterita peccata condonet, verum etiam rogandum, ut futuris suâ nos gratiâ eximat. Neminem, exceptâ Dei genitrice, fuisse sinè peccato: libertatem arbitrii divino auxilio roborandam: nullum denique veterum Patrum contraria docuisse, quòd explicatis eorundem à Pelagio adductis testimoniis eruditè demonstrat. Hæc ibi Augustinus, qui tum primum Pelagium hæretica docere cognovit: *Proposuit de gratiâ, inquit, quæstionem; id respondit, quòd habebat in corde; definit a quæstio est, non quam volebamus, sed ubi, quid sentiret, dubitabamus.*

Paulus Orosius Hispanus Augustini famâ permotus Hipponem venerat, quò nonnullarum difficultatum solutionem impetraret. Ab Augustino uti sacratiori Christiani Orbis oraculo undequaquè responsa petebantur; ac si illo loquente Deus occulta revelaret. De his tantum sermonem faciemus, quæ Pelagianæ Historiæ congruent. Cum Syracusis Pelagii discipuli nova dogmata publicantes graves turbas darent, Hilarius quinque quæstiones sibi explicandas ad Augustinum è Sicilia transmiserat. Hic autem non minùs eruditam, quàm prolixam Epistolam reposuit pluribus demonstrans, neminem in hac vitâ vivere posse sinè peccato: liberum arbitrium absque gratiæ auxilio non posse mandata divina fervare: damnari infantes sinè baptismo ex hac vitâ migrantes:

non

non teneri divites ad universa bona pauperibus eroganda: neminem denique esse debere ad jurandum proclivem. Nondum erat id temporis Hilarius Episcopus, nam in epigraphæ Epistolæ inter Augustinianas 89. *filius* à Sancto Doctore nominatur. Anno verò 417. cum alteram ad eundem Epistolam 94. Augustinus per Palladium misit, ad Sacrum Syracusanæ Ecclesiæ thronum evectus fuerat; vocatur enim ab Augustino Frater, & Con-Sacerdos. Eodem fere tempore cum Paulus, & Eutropius Episcopi Gallicani plurimum hæresum Commonitorium Augustino detulissent, libellum etiam eidem dederunt Pelagianis ratiunculis contextum, quem ex Sicilia acceperant, & Cœlestii nomine circumferrebat. Augustinus, cum nusquam novos Pelagianorum motus intelligeret, ingens, ac jamdiu meditatam opus inchoarat, nempe expositionem Psalmorum, simulque volumen de Civitate Dei penè cœptum prosequeretur. Vix autem tres Psalmos interpretatus fuerat, duosque libros prioribus tribus de Civitate Dei addiderat, cum ad Pelagianos styllum convertere cœctus esset. Ex Epistolâ 102. ad Evodium.

Non convenit inter Scriptores, à quonam Paulus Orosius ad Augustinum missus fuerit. Nonnulli missum putant ab Erote, & Lazaro Galliæ Episcopis, qui anno 415. Pelagium apud Palæstinos Episcopos accusarunt. Alii illius peregrinationis auctores faciunt Eutropium, & Paulum. Ita Baronius, & Bivarius, ille in Annalibus ad annum 414. iste in Comment. Chronicæ Flavii Dextri ad annum 400. Sed hæc quæstionem ipse Orosius tollit, qui in Epistolâ ad Augustinum, quæ habetur tom. 6. ante librum adversus Priscillianistas, & Origenistas, scribit: *Ad te per Deum missus sum, de te per eum spero, dum considero, qualiter actum est, quod huc venire. Agnosco cur venerim, sine voluntate, sine necessitate, sine consensu. De patria egressus sum, occultâ quadam vi actus, donec in istius terræ litus allatus sum. Hic demum in eum respici intellexi, quod ad te venire mandabar; impudentem non iudico, si accipis consentem.* Facilius sanè erat illis Auctoribus ista legere, quam, à quibus Orosius missus fuerit, indagare. Ex his patet Chronologiæ Flavii Dextri anti-historia, inanisque pro eadem defendendâ Bivarii labor; scribit enim Dexter anno 400. Orosium ab Episcopis Hispaniis ad Synodum Africanam cum mandatis legatum. Audiat ipse Augustinus hæc ad Evodium de Orosio scribens: *Ad nos ab ultimâ Hispaniâ, id est ab Oceani litore solo sanctarum scripturarum ardore inflammatus venit.* Erat in animo Orosio, tradere Sancto Doctore commonitorium, seu consultationem de pravis Priscillianistarum, atque Origenistarum sententiis, quibus Hispaniæ agitabantur; sed cum quotidie tantis occupationibus obrutum Augustinum videret, ne sèssio novos labores adderet, rem procrastinabat, cum Eutropius, & Paulus supervenire plurimum Cœlestii ratiocinationum confutationem Sanctum Doctorem rogaturi. Orosius quidem in eadem Epistolâ testatur, illos Episcopos Commonitoriorum dedisse de aliquantulis hæresibus. Cum verò habeamus Augustinum librum de Perfectione justitiæ ad Eutrophum, & Paulum dedisse, in quo, ut petierant, Cœlestii sophismata dissolvit, neque ullum aliud Augustinianum ad eisdem opus per scriptum legamus, hæc Cœlestii argumenta ad illud Commonitorium referenda sunt. Librum igitur elucubravit Augustinus, cujus hunc titulum legimus *De Perfectione justitiæ*. In hoc volumine Cœlestii ratiocinationes diluit (sexdecim illæ

numerantur) quibus probare hæreticus nitetur, hominem solis ingenitis arbitrio viribus posse esse sine peccato. Augustinus verò constanter docet, vitari posse peccatum, si gratiâ Dei per Jesum Christum natura vitiata sanetur, quæ in tantum sana non est, in quantum id, quod faciendum est, aut cœcitate non videt, aut infirmitate non implet: Non esse opus liberis liberatore, sed servis, ut eis dicat gratulatio libertatis: *Salvasti de necessitatibus animam meam.* Ps. 30. Ipsa enim sanitas est vera libertas, quæ læsa non fuisset, si bona permansisset voluntas: Dei unius esse, hominem facere, & reficere. Plura etiam postea exponit testimonia, quæ ex sacris literis Cœlestius opponebat, ut hominis voluntatem contra divinam gratiam erigeret. Hunc librum de Perfectione justitiæ inter illos, quos in libris Retractionum recensuit, Augustinus non numeravit, quod inter Epistolas respondendus sit, ut ex hoc initio ejusdem patet: *Sanctis fratribus, & Coepiscopis Eutropio, & Paulo Augustinus.* Ejus tamen esse tres præcipui Sancti Augustini discipuli, ac defensores acerrimi testantur, Prosper in fine libri adversus Collatorem, Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 2. & Possidius in Indice. Scripserunt verò hoc ipso anno constat, nam Orosius, antequam discederet ex Africa, Paulum, & Eutropium Sancto Doctore Commonitorium illud tradidisse in memoratâ Epistolâ narrat.

Augustinus, ut Orosio morem gereret, ejusdem consultationi respondens, Priscillianistarum, atque Origenistarum deliria summâ perspicuitate, ac brevitate rejecit, ac librum assertionem peccati originalis, veluti capitalem Pelagii errorem suffocaturus, conclusit. Orosius de origine animæ certius aliquid ab Augustino cognoscere desiderabat, sed eâ in quæstione magnum illud ingenium perpetuò fluctuavit. Illam quidem è nihilo creatam citrà dubium asseverasset, sed in eâ sententiâ peccati originalis traducem difficillimè explicari autumabat; diu verò hæc dubitatione agitatus, solutionem, cui acquiesceret, desperans à Hieronymo rei difficilis intelligentiam petere decrevit. Quare Orosium monuit, ut Hieronymum adiret, originem animæ ab eodem intellecturus. Itaque prolixam Epistolam de Origine animæ ad Hieronymum dedit, in qua omnes eâ de re sententias examinat, quibusve in singulis difficultatibus prematur, exponit. Epistolam istam omnino verbis finit, quibus opus ad Orosium conscriptum clauditur, hæc autem sunt: *Sed antequam sciam quantum earum potius eligenda sit, hoc me non temere sentire profiteor, eam, quæ verâ est, non adversari robustissimæ, ac fundatissimæ fidei, quæ Christi Ecclesiæ nec parvulos homines recentissimè natos à damnatione credit nisi per gratiam nominis Christi, quam in suis Sacramentis commendavit, posse liberari.* Quando verò Augustinus ad Orosium scribebat contra Priscillianum, jam ejusdem Orosii in Orientem iter decretum erat, nam cap. 12. sic Orosium alloquitur: *Quamvis autem desiderativè rogem, votis ardentibus exoptem, & expectem, ut per te mihi Dominus huius rei auferat ignorantiam, nempe de origine animæ.*

Hic nobis probandum restat, Timasii, ac Jacobi conversionem, atque hæc, quæ de Orosio diximus, hoc anno 414. contigisse, nam illa ad annum sequentem Jansenius refert. Augustinus Epist. 102. ad Evodium recenset quæcunque illo anno, antequam ejusdem Epistolam acciperet, literis mandarât, narrans se duos de Civitate Dei libros scripsisse, quartum scilicet, & quintum: insuper trium Psalmorum expli-

explicationem (quæ quidem volumina adveniente Quadragesimâ abs se inchoata testatur) addiditque duos ad Hieronymum libros; tertium ad Orosium; cui, inquit, *ut ad Hieronymum quoque pergeret, persuasit.* Et postea: *Scripti, inquit, etiam grandem quandam librum adversus Pelagii hæresim cogentibus nonnullis fratribus, quibus contra gratiam Christi opinionem perniciosissimam illi persuaserat.* At Orosius mense Julio anni sequentis erat Hierosolymæ, quod aperte constat ex his, quæ idem habet in Apologiâ, ut mox dicemus. Quare hoc anno eos libros à Sancto Doctore elucubratos compertum sit. Puto autem, Orosium Hipponæ solvisse hoc ipso anno, antequam Augustinus librum de Naturâ, & Gratiâ perfecisset; etenim secum illum in Asiam deportasset, ut Epistolam illam satis prolixam ad Hilarium datam ad ipsum Hieronymum detulit. Adde Orosium in confesso Hierosolymitano de libro de Naturâ, & Gratiâ dixisse: *Hoc Augustinus Episcopus Scriptis suis, sicut auditis exhorruit, hoc in ipsis nunc Pelagii scriptis suâ responsione condemnat.* Et Hieronymus, qui anno sequenti scripsit libros Dialogorum, cum mentionem fecisset trium Sancti Augustini librorum de Peccatorum mer. & rem. ait Pelagium alloquens: *Alios quoque specialiter tuo nomini culere dicitur.* Nempe librum de Naturâ, & Gratiâ, quæ quidem ab Orosio intellexerat.

CAPUT VII.

Hieronymus libros Dialogorum contra Pelagium scribit. Hæreticus Hierosolymis à Joanne Episcopo examinatur. Fanfani hallucinatio notata. Orosii Apologia de libertate arbitrii defenditur.

Anno 415. Augustinus anno 415. acri studio, ac continuato labore Davidicos Psalmos interpretabatur, quod opus anno superiori inchoaverat. Quam verò huic expositioni intentus incuberet ex his, quæ hæc de re in Epistolâ 102. ad Evodium scripsit, accipitur: *Ab his, inquit, me revocari, & retardari irruentibus de transverso quibuslibet questionibus nolo, ita ut nec libros de Trinitate, quos diu in manibus verso, nondumque complexi, modò attendere velim.* At quoties in illâ Psalmorum interpretatione argumentum poscit, divinam gratiam commendat, ac liberi arbitrii superbiâ comprimit, ut nec sic à Pelagianis impugnandis avocari poterit. Toto hoc anno in Oriente stylum morari necesse est; Pelagius enim uti hæreticus coram iudice non semel causam agere coactus, non unum profundæ calliditatis argumentum dedit.

Hieronymus tùm in Epistolâ ad Ctesiphontem commodius, se plura contra Pelagium scripturum spondisset, crebrâ amicorum exhortatione provocatus hoc anno libros Dialogorum tres adversus Pelagium emisit. Quò tamen illius verecundiæ parceret, Socratico more ex utraque parte, quod diceretur, vel dici posset, exponens, Attici, & Critobuli nomina induxit secum invicem disceptantium, ut & Catholicorum sententiæ, & adversariorum dicta exprimerentur majori, quâ fieri posset brevitate, ac claritate. Semel tantùm in proemio Pelagium, ut hæreseos restauratorem nominavit: *Jovinianus, ait, tuus, ò Pelagi, à te nunc hæresis suscitatur, Romanam fidem me absente turbavit.* Hinc Pelagius sui ipsius gloriâ Hieronymum morderi, atque invidiâ succendi dicitabat, ad se scriptis exagitandum, quod tum ipse Hieronymus in Prologo hujus operis, tum Augusti-

nus lib. 2. contra Julian. cap. 10. contestantur. Hosce Dialogos paulò antè Synodum Diospolititanam, quæ hoc anno exeunte celebrata fuit, evulgavit, siquidem Orosius in Apologiâ, quam post Septembrem contra Pelagium emisit, hæc habet de Hieronymo: *Similiter & in libro, quem nunc scribit, collatâ in modum dialogi altercatione, confutat.* Idemque Hieronymus respondens literis Augustini per Orosium acceptis: *Certe, ait, in dialogo, quem nuper edidi, tuâ Beatitudinis, ut dignum fuerat, recordatus sum.* Orosius autem mense Decembri iter in Africam maturabat, ut dicemus, atque initio statim anni in Africam navigavit. Unde minùs exactè Batonius scribit, Hieronymum post Synodum Diospolititanam Dialogos publicasse. De his Hieronymi libris testatur Julianus, Augustinum scripsisse Alexandriam: *Pelagium Scripturarum ab eo oppressum motibus arbitrium liberum vindicare non posse.* Lib. 4. Oper. imp. cap. 87. Suspicio eam Sancti Doctoris Epistolam datam fuisse ad Cyrillum. Porro in his libris toto Scripturarum Sacrarum campo Pelagianos insequitur, divinam gratiam commendans, atque vanam hæreticorum apathiam jugulans. De peccato originali suam tantùm in fine libri tertii sententiam posuit dicens, de illo argumento Augustinum scripsisse, undè novo fanè labori super sedendum arbitrabatur, ne sibi illud Horatii objectaretur: *In sylvam ne ligna feras,* aut enim diciturum se, inquit, eadem, quæ Augustinus, ex superfluo, aut si nova, à clarissimo ingenio occupata esse meliora. Quibus ad Augustinum voluminum commendationem nihil afferri potest illustrius. Illa tamen fuere primæ veluti Augustini contra Pelagianos velitationes; libris enim, quos Sanctus Doctor postea contra Julianum emisit, idem veluti triarii decertasse dicendus est, siquidem anteriora volumina sive vim argumentorum, sive doctrinæ subtilitatem spectes, longo superant intervallo. Hinc Hieronymus, licet diu superstes fuerit, ac suos hosce dialogos à Pelagio impugnatos videret, silentium servavit, uno tonante ex Africâ in Pelagianos Augustino. Imò cum hic scripsisset Hieronymo, an respondisset Anniani objectionibus, quibus scripta ad Ctesiphontem Epistola oppugnabatur, rescripsit Augustino: *Si autem Dominus vitam tribuerit, & notiorum habuerimus copiam, paucis lucubratiunculis respondebimus, non ut convincamus hæresim emortuam, sed ut imperitiam, atque blasphemiam ejus nostris sermonibus confutemus. Meliusque hoc faceret Sanctitas vestra, ne compellamur contra hæreticum nostra laudare.* Epist. 24. apud Aug. Nullam tamen responsonem elucubravit, sed intrâ Bethlehemiticæ rupis silentia sese continens, veluti intrâ castra emeritæ militiæ miles Augustinianæ contra Pelagianos pugnæ spectator usque ad obitum fuit, novis subindè literis Augustino victorias gratulatus. Posthac unus Augustinus Catholicam fidem contra novos illos Dogmatistas tutatus est. Nam licet in Africâ summâ in æstimatione ob sanctitatis, ac doctrinæ famam esset Aurelius Carthaginensium Antistes, ac totius Africæ Primas, hic tamen præsentè Carthagine Augustino silebat, unusque Hipponensis Episcopus ad populum declamabat, quod ex Sermone 14. de Verbis Apostoli supra ostendimus, & ipsemet Augustinus modestissimus vir his fatetur in Prologo Retractionum: *Tantumque mihi tributum est, ut ubicunque me præsentè loqui opus esset ad populum, rarissime tacere, atque alios audire permetterer.* Sed de his aliâs.

Cum Orosius in Asiam appulisset, Hieronymum

Ratim